

Naturkart for Nyland

Hilde Friis Solås Naturvernforbundet i Oslo og Akershus

Bil med ut og se på ulike planter langs Alnaelva. Hvilke trær vokser det her?
Kanskje frosken hopper i gresset ved Salamanderdammen?

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus
www.noa.no

Innhold

Biologisk mangfold	3
Naturkartene	3
Hva er et vegetasjonskart?	3
Post 1 Eng/ugress	4
Post 2 Oreskog.....	6
Post 3 Bringebær	8
Post 4 Kanadagullris	10
Post 5 Mjødurt i fukteng	11
Post 6 Oreskog	12
Post 7 Oreskogen fortsetter	13
Post 8 Osp og oregaller.....	13
Post 9 Salamanderdammen	14
Post 10 Hester og beite	15
Post 11 Bjørkehage	17
Vegetasjonskart.....	16
Treslag i området.....	18

Ordforklaring

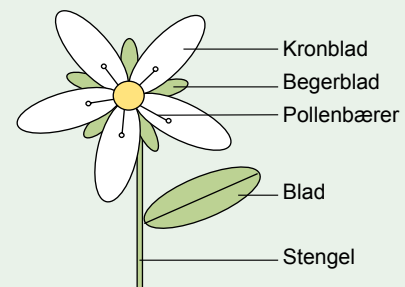
Jordstengel - underjordisk del av stengel (ikke rot).

Kjertel - et lite organ som skiller ut stoffer.

Kjertelhår - hår med klebrig, ofte kuleformet spiss.

Sambu - både hann- og hunn-blomster på samme plante.

Særbu - hann-blomster på noen planter. Hunn-blomster på andre.

Takk

Takk til spillemiddelordningen for økonomisk støtte som har muliggjort denne brosjyren.

Kultur og idrettsetaten

Plankontoret i Groruddalen

Takk til Naturarkivet for utlån av bilder.

Redaksjon: Helen Svensson og Catrine Curle

Foto: Hilde Friis Solås (hvis ikke annen er nevnt)

Layout: David Keeping/ Hilde Friis Solås

© Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 2009

Kilder

Bang, P. & Dahlstrøm, P. (1972) Dyrespor. NKS-forlaget. Oslo 1980.

Berg, G. A., (1980) Floraen i farger 1. H. Aschehoug & Co.

Fremstad (1997) Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12: 1-279.

Haugset, T., Alfredsen, G. & Lie, M.H. (1996) Nøkkelibiotoper og artsmangfold i skog. Siste sjanse, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus.

Jonsson, B. & Semb-Johansson, A. (red.) (1990) Norges dyr. J.W. Cappelens forlag a.s.

Kummen, T. & Larsson, J. Y. (1990) Vegetasjonskart for Oslo. Oslo kommune, etat for miljørettet helsevern.

Kålås, J.A., Viken, A. & Bakken, T. (red.) (2006) Norsk rødliste 2006. Artsdatabanken.

Lid, J. & Lid, D.T. (2005) Norsk flora. 7. utgave ved Reidar Elven. Det Norske Samlaget.

Lindbekk, B. (2000) Våre skogtrær. Omega forlag.

Mossberg, B., Stenberg L., Ericsson, S. (1995) Gyldendals store nordiske flora. Norsk utgave. Gyldendal Norsk forlag.

Naturarkivet: www.naturarkivet.no Lest (16.03.09)

Norsk botanisk forenings plantefotoarkiv: www.nhm.uio.no/botanisk/nbf/plantefoto/index.htm Lest (20.02.09)

Norsk zoologisk forening: www.zoologi.no Lest:(17.03.09)

Ryvarden, L. (red.) (1993) Norges planter. J.W. Cappelens Forlag.

Professor Nils Chr. Stenseth, UiO: Hva er nødvendig av arealer for å sikre det biologiske mangfoldet? SABIMA-seminar 2005 om ny lov for biologisk mangfold

Stordal, J. (1977) Soppene i farger. H. Aschehoug & Co.

Tinggaard, K.A. (1982) Fuglene i farger. H. Aschehoug & Co.

Bendiksen, E. 15/11 – 04. Notat norsk institutt for naturforskning, Alnapien, Nedre Furuset – Vurdering av mulige konsekvenser for naturverdier ved etablering av ridesenter.

Sømme, L. (1998) Insekter og andre virvelløse dyr på land og i ferskvann. NKS-Forlaget, Oslo

Biologisk mangfold

Vi vil vise deg noe av den store variasjonen som finnes selv på dette lille området. I Norge finnes det så mye som 60 000 ulike dyre- og plantearter. Allikevel er dette bare en liten del av alle artene som finnes i verden. På slutten av 2006 kom det en ny norsk rødliste. Dette er en liste over plante- og dyrearter som er sårbare eller står i fare for å bli utryddet. Den er lang - hele 3886 arter! Rødlista forteller oss at de største truslene mot disse artene er skogbruk og menneskers nedbygging. **Det forsvinner et lite stykke Norge hver dag!** Arter forsvinner ikke alltid med en gang selv om man ødelegger store deler av leveområdet. Men etter en tid kan artene likevel dø. **Det er farlig å være få.** Når det er få individer igjen av en art skal det bare en tilfeldighet til for at den dør ut. Det er også viktig at de områdene som er igjen er sammenhengende. Da kan dyr og planter av samme art holde kontakten med hverandre og formere seg. Men hva kan så du gjøre? Hvorfor forteller vi dette til deg? Fordi du betyr noe! Fordi hver og en av oss har et ansvar for hvordan det går med naturen vår. Vi ønsker å dele naturgleden med deg fordi: Det vi er glad i – det har vi lyst til å verne om!

Naturkartene

Så langt har Naturvernforbundet i Oslo og Akershus trykket opp naturkart i følgende områder: Årvollåsen (bydel Bjerke), Fra Stovnerbakken til Liastua (bydel Stovner), Lutvannsområdet (bydel Alna), Sognsvann – Båntjern (bydel Nordre Aker), Nordre Akers grønne lunger (bydel Nordre Aker), Lysakerelvas øvre del, (bydel Vestre Aker, Bærum kommune), Ljanselvas øvre del (bydel Østensjø) og Svartdalen – Etterstad (bydel Gamle Oslo). I løpet av 2009 blir også naturkart for Bygdøy nordøst (bydel Frogner), et utsnitt i Maridalen, (bydel Nordre Aker), Akerselvas nedre del (Bydel Sagene, bydel Grünerløkka) og Nyland/Alnaparken (bydel Alna) ferdige.

Heftene inneholder informasjon som er bygd opp rundt et **vegetasjonskart** som finnes i bakpermen.

Hva er et vegetasjonskart?

Er ikke skog bare skog? Kan det være noe system på **hvor** ulike typer skog finnes? Alle ville planter lever i konstant konkurranse med hverandre. De må konkurrere om vann og næringsstoffer til røttene sine og om å få lys til bladene sine. Den planten som er best tilpasset miljøet på voksestedet vil vinne denne kampen. Hvilke planter som vokser i et område bestemmes av **økologiske faktorer**. Økologiske faktorer er f. eks. vanntilgang, klima, snødekke, berggrunn, jordsmonn og næring, og ikke minst dyr og andre planter. De plantene som vokser et sted er de som utnytter og tåler de økologiske faktorene best på akkurat det stedet. I områder som har fått utvikle seg gjennom noen hundre år er det derfor langt fra tilfeldig hvilke planter som vokser hvor. Planter som har noenlunde samme krav til miljøet, og samtidig er tilpasset hverandres tilstedeværelse, vil vokse på samme sted. De danner det vi kaller et **plantesamfunn** eller en **vegetasjonstype**. Det er disse du kan finne igjen på **vegetasjonskartet**. Vegetasjonskartet kan fortelle deg hvor du finner blåbær for eksempel!

Vegetasjonen varierer, men ikke alltid etter skarpe grenser. Det er derfor ikke sikkert du ser noe tydelig skille akkurat der streken går på kartet. Men tenker du på områdene samlet, vil du nok se at det er forskjell på dem.

ISBN: 978-82-90895-47-6

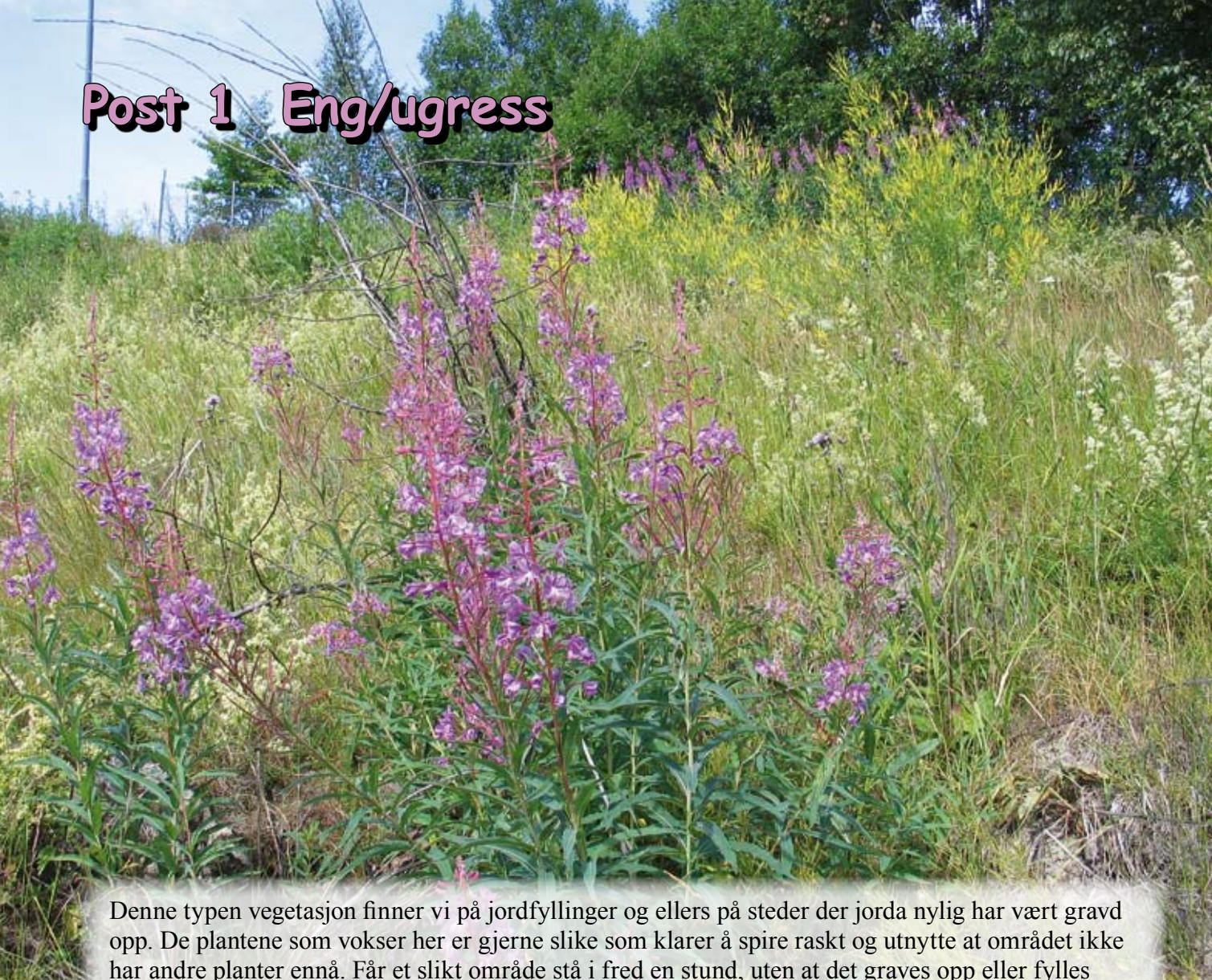
Giftig/ Spiselig

Noen av plantene vi finner underveis er spiselige og også veldig gode. Men vær oppmerksom! IKKE SPIS noe FØR du er HELT sikker på hva det er og at det er spiselig! Mange planter som er spiselige kan ligne på planter som er giftige.

Plukking

Det kommer andre etter deg! Ikke plukk plantene på postene!

Post 1 Eng/ugress

Denne typen vegetasjon finner vi på jordfyllinger og ellers på steder der jorda nylig har vært gravd opp. De plantene som vokser her er gjerne slike som klarer å spire raskt og utnytte at området ikke har andre planter ennå. Får et slikt område stå i fred en stund, uten at det graves opp eller fylles på med ny jord, vil vi få inn andre planter. Da er det planter som klarer seg bra på tross av konkurranse som vil overta. Typiske arter i ugrasvegetasjon er burot, åkertistel, stornesle, stormaure, skogkløver og geitrams.

Her finner du også bringebær. Kanskje de er modne?

Fuglevikke *Vicia cracca* 30–100 cm. Bladklengende, med 7–11 par lansettformete småblad. Stengel slak, greinete, snau eller tiltrykt hårete. Blomsterklaser med 10–30 blomster, langt som støttebladet. Krone 8–12 mm, blå–blåfiolett. Belg, brunlig med 3–8 frø.

Prestekrage *Leucantemum vulgare* 20–70 cm. Flerårig. Stengel oftest uten greiner. Nederste blad stilkete. Når en eng slås jevnlig blir det mer av denne. Nokså vanlig i det meste av landet, men det har blitt mindre av den i senere tid. Blomstrer i juni–august.

Legesteinkløver *Melilotus officinalis* 30–150 cm. Blomstrer juli–september. Øreblad helrandete. Krone gul.

Ryllik *Achillea millefolium* 10 - 60 cm. Stengel og blad mykt lodne. Mange ca. 5 mm brede kurver av blomster. Kronbladene i kanten av disse er hvite eller rosa. Det blir mye mer av denne når det beites. Blomstrer i juni-oktober.

Moskuskattost *Malva moschata* 30–80 cm. Flerårig. Prydplante. Stengel opprett med utestående, enkle hår. Blad rent grønne, 5–7 flikete. Kronblad rosenrøde eller hvite. Blomstrer juli–september.

Kjempebjørnekjeks

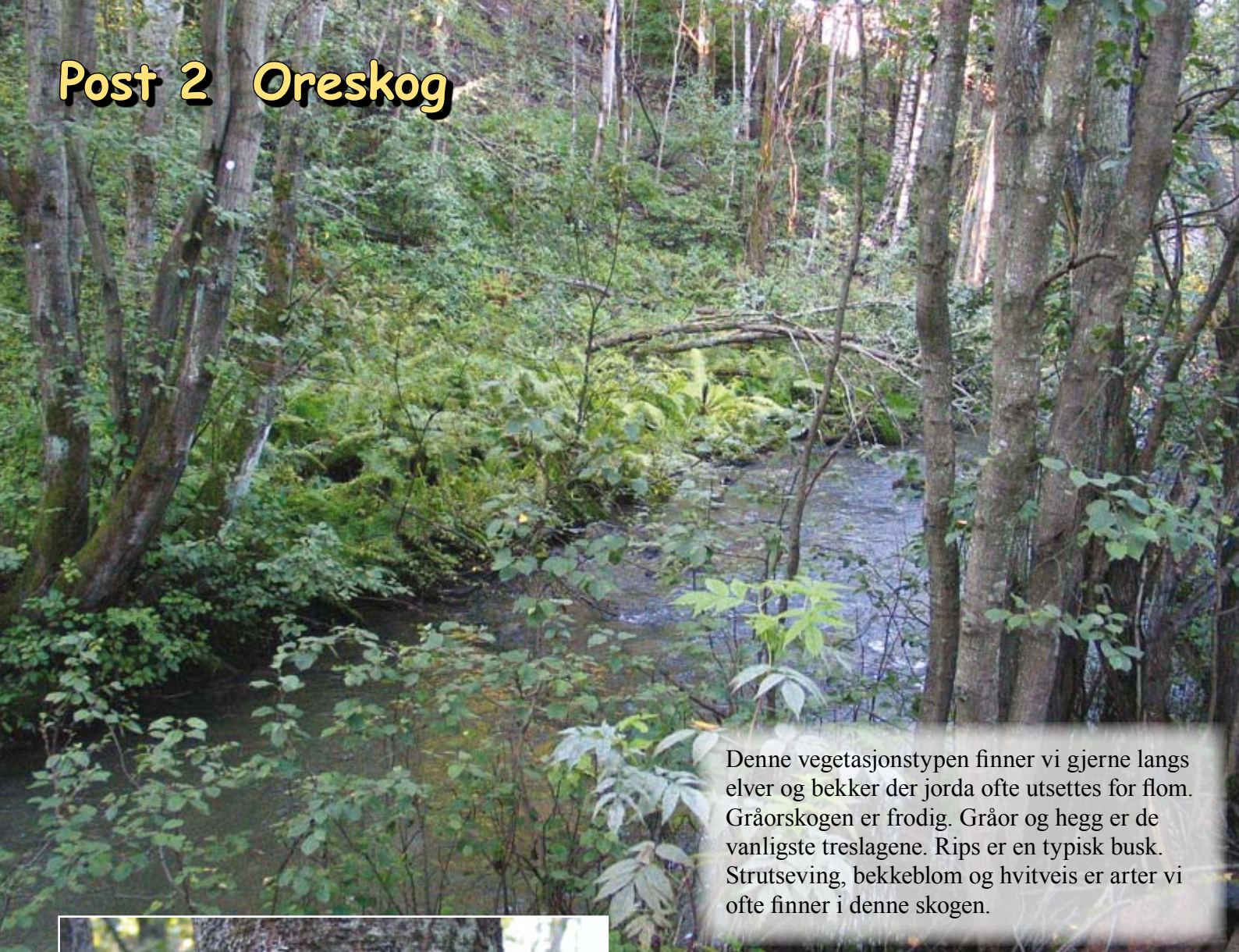
Heracleum mantegazzianum 2–4 m høy. Stengel inntil 10 cm tykk. Bladene meterlange, en-flere ganger finnet eller koblet. De har spisse fliker. Skjermen er litt hvelvet, 30–50 cm bred. Kronbladene er snøhvite og 8–10 cm lange. Frukten er 9–14 mm lang. Planten ble innført som prydblade, men er i ferd med å spre seg ut i naturen i stort omfang! De store bladene skygger for solen og det er derfor få arter som kan vokse der kjempebjørnekjeks vokser. Det vekker bekymring

at vi ikke vet hvor stor invasjonen av denne arten vil bli. Plantesaften til kjempebjørnekjeks er giftig, og sprut av plantesaft kan gi skader på synet. Dessuten inneholder plantesaften en gift som gjør huden ekstremt følsom for lys. Ved søl på huden kan vanlig solstråling derfor gi brannskader.

Friluftsetaten bekjemper denne planten. Finnes den der enda? Har du sett planten andre steder? Meld fra til Friluftsetaten: <http://www.friluftsetaten.oslo.kommune.no>

Post 2 Oreskog

Denne vegetasjonstypen finner vi gjerne langs elver og bekker der jorda ofte utsettes for flom. Gråorskogen er frodig. Gråor og hegg er de vanligste treslagene. Rips er en typisk busk. Strutseving, bekkeblom og hvitveis er arter vi ofte finner i denne skogen.

Gråor *Alnus incana*. Tre eller stor busk med lysegrå bark. Vinterknopper butte, hårete. Unge kvister korthårete. Blad matte, sagtannet, spisse eller avrundete. Små frukter som ligner på kongler. Sambu. Or gir ikke bismak på mat den kommer i kontakt med, derfor har den blitt brukt til å lage kjøkkenredskaper.

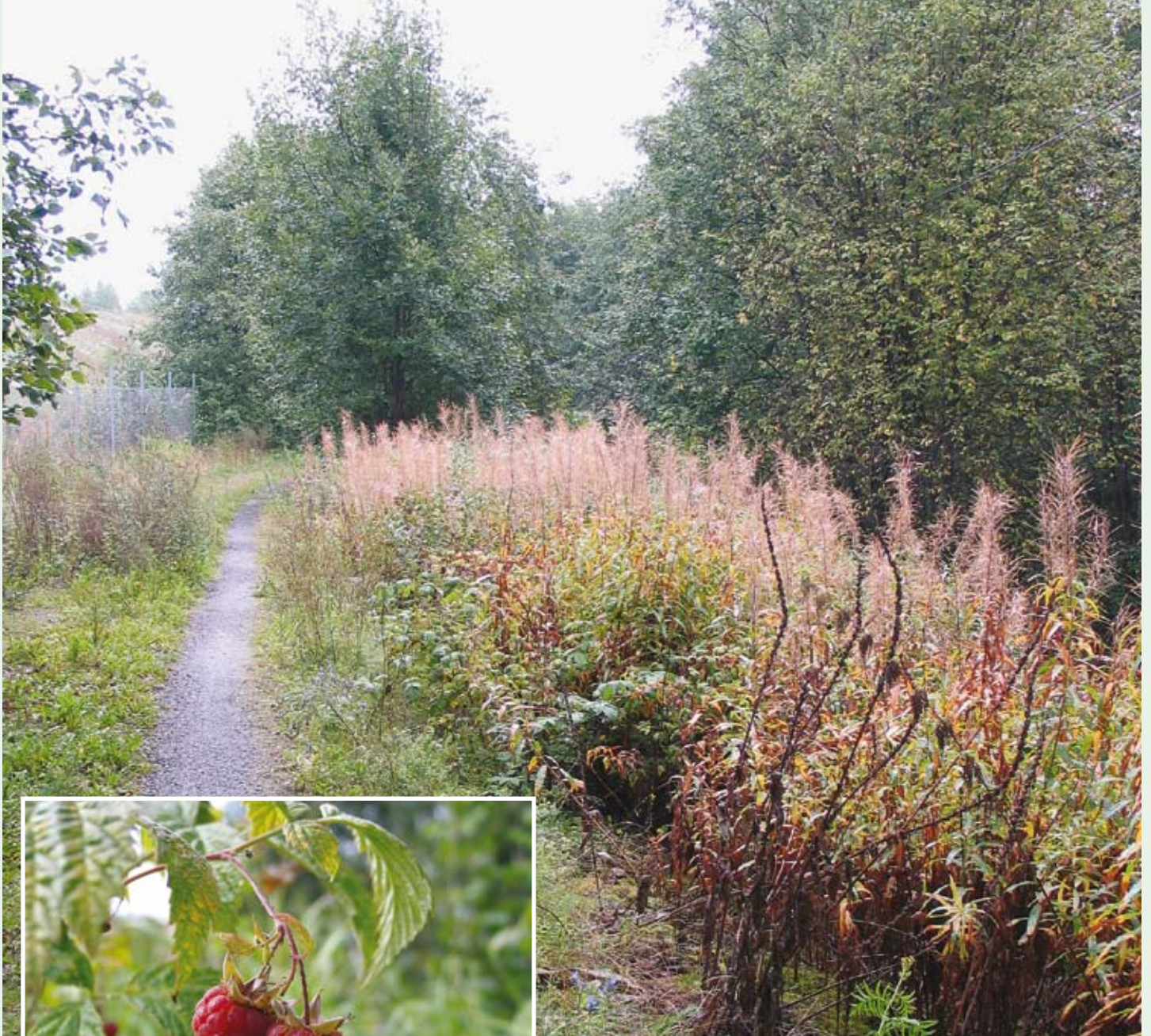
Humle *Humulus lupulus* 2–5 m. Slyngplante med rue blader. Særbu (hann- og hunnblomster på hver sin plante). Hunnplanter med myke, konglelignende blomsterstander. Hannblomster i klaser. Blomstrer juli–august. Ble brukt til å brygge øl på i gamle dager.

Strutseving *Matteuccia struthiopteris* (bregne) 70–150 cm. Store tuer med kortskaffete, lysegrønne og finlodne blad. Disse smalner nedover, men har sin fulle bredde nesten oppe ved den korte spissen. Sporehus sitter på egne blad som står gjennom vinteren.

Post 3 Bringebær

Finner du noen av disse plantene langs veien der bringebærene vokser? Kanskje du kan plukke litt matblekksopp? Her er det også mye geiterams som er beskrevet under post 1.

Bringebær *Rubus idaeus*. Trekoblete blad. Småblad tilspissede, hvite under. Kronblad opprette, små og smale, hvite. Selv om blomstene er uanselige har de stor nektarproduksjon og både humler og bier tiltrekkes i stort antall. Frukten er en sammensatt steinfukt som først er grønn, og så rød, søt og saftig.

Matblekksopp *Coprinus comatus* 10–20 cm høy, 3–6 cm bred. Hatten starter som eggrund eller sylindrisk. Den ender som klokkeformet med oppsplittet kant. Hatten er hvit, toppen glatt og gulbrun, men ellers besatt med fliseskjell. Skivene står tett. De er først hvite, så rødaktige i hattkanten. Til sist blir de svarte og gir fra seg en blekkliggende væske. En av våre beste og mest delikate matsopper. Det er bare de unge, hvite soppene som kan spises!

Ornehode *Echium vulgare* 20–90 cm. 2-årig. Rosettblad 10–15 cm, med tydelig midtnerve. Blomsterstandens greiner har støtteblad. Krone 11–20 med mer, skjevt klokkeformet, først rød, senere blå, jevnt hårete utenpå. Stengel opprett, med nedvendte korte hår og busthår med rødfiolett grunn.

Mørkkongslys *Verbascum nigrum* 40–100 cm. Flerårig. Stengel rødbrun, nedre stjernehaaret, oppe spredt finhaaret. Nedre blad eggrunde med hjerteformet grunn, rundtannete, oppå nesten snau og mørkegrønne, under grålodne på skaft. Blomster gule, sjelden hvite. Blomstrer i juli–september.

Hvitsteinkløver *Melilotus albus* 30–150 cm. Småblad med 6–12 par nerver. Øreblad helrandete. Krone hvit. Blomstrer juli–september.

Reinfann *Tanacetum vulgare*. 30–150 cm. Stengler fra forgreinet, stivt opprettet, ofte rødbrune, nesten snau, oppe forgreinet. Blad mørkegrønne, 1–2 parflikete, med grove spisse tenner. Gammel medisin, krydder og duftplante. Blomstrer juli–september.

Post 4 Kanadagullris

Her finner du også stormaure, skogkløver og fuglevikke som er beskrevet i post 1. Tiriltunge er beskrevet i post 11.

Kanadagullris *Solidago canadensis*
50–150 cm. Blomsterkurver ca. 5 cm lange. Blomstrer i september–oktober. Planten er innført som prydblant. Sprer seg til tette bestander i naturen som nesten er uråd å bekjempe! Vil du lese mer om fremmede arter i Oslo? Se www.friluftsetaten.oslo.kommune.no. Der står det også litt om hva som gjøres for å utrydde disse artene.

Hestehov *Tussilago farfara* 5–20 cm. Vanlig på leiret, fuktig jord. Bladene kommer seinere enn blomstene og er 10–30 cm brede. Disse har et tett, filtaktig lag av hår under. Blomstrer i mars–mai.

Markjordbær *Fragaria vesca*
5–20 cm. Lange utløpere. Blad trekoplete, midttanna på endemåbladet er like lange eller lengre enn de andre. Blomster-skaftet har tiltrykte hår. Kronblad 4–6 mm lange. Jordbæret løsner lett. Blomstrer i mai–juni. Bær i juni–juli.

Stormaure *Galium mollugo* 30–90 cm. Flerårig. Oftest 8 blader i kransen. Krone hvit, 3–5 mm bred. Stengel grov og firkanta. Blomstrer i juni–august. Trenger næringsrik jord. Vokser i beitemark, skrenter og veikanter.

Post 5 Mjødurt i fukteng

Stornesle *Urtica dioica* 50–100 cm. Blad motsatte og tannete, dobbelt så lange som bladstilken. Med eller nærmest uten brennhår. Blomsterknippet er lengre enn bladstilken. Særbu. Blomstrer i juli–august. Vokser på næringsrik jord. Unge skudd kan kokes og gir nydelig suppe. Lag suppe! Men ikke brenn deg!

Geitrams *Epilobium angustifolium* 30–150 cm. Rett, ugreinet og tettbladet stengel. Mørkerøde begerblad og rosa blomster. De blomstene som er nederst på stengelen starter å blomstre først. Utover sommeren begynner blomstene lenger og lenger opp på stengelen å blomstre. Dermed kan du se på geitramsens hvor langt vi har kommet på sommeren! Blomstrer i juli–august. Visste du at geitrams er Hedemarks fylkesblomst?

Mjødurt *Filipendula ulmaria* 50–100 cm høy. Sterk lukt. Blad oftest hvitflettete under. Nedre blad med 3–5 par store sidefinner og en litt større, oftest treflika endefinne. Små gulhvite blomster. Blomstrer i juni–juli.

Post 6 Oreskog

Denne vegetasjonstypen finner vi gjerne langs elver og bekker der jorda ofte utsettes for flom. Gråorskogen er frodig. Gråor og hegg er de vanligste treslagene. Rips er en typisk busk. Strutseving, bekkeblom og hvitveis er arter vi ofte finner i denne skogen. Treslag i gråorskogen akkurat her: gråor og bjørk

Hagerips *Ribes rubrum* 1–1,5 m. Denne har nok spredd seg hit fra en hage i nærheten. Blomster grønne i lang klase med opp til 20 blomster. Bær røde og sylrlige

Død ved: Skogen her langs Alnaelva har fått stå forholdsvis urørt i ganske lang tid. Døde trær har fått bli liggende. Når skogen får stå i fred i lang tid får vi flere ulike voksesteder og dermed flere arter av sopp, planter og dyr enn om skogen hugges jevnlig. Døde stammedeler og greiner er et eldorado for et stort antall truede sopp, moser, lav og insekter. Artene bruker den døde veden til å spise (næring). Det kan også være et sted å bo eller jakte. Men er insekter og sopp så viktig? Ja, for det er så mye i naturen som henger sammen! Når det er mange forskjellige sopp og insekter, vil det også bli mange fugler i et område. Og hvem syns ikke det er vakkert med variert fuglesang om våren? Soppene er også viktige for å bryte ned døde dyr og planter. Enda bedre for resten av naturen er det når døde trær får bli liggende helt urørt. Det ville gitt arter av sopp og lav større flater å boltre seg på!

Brunsnegl *Arion lusitanicus* 7–15 cm. Brunsneglen stammer fra Iberiahalvøya (Spania og Portugal), derfor kalles den Iberiasnegl. Første gang artsbestemt i Norge i 1988. Sneglen er alle haveeieres skrekk. Rødbrun farge, lengde 7–15 cm. Nyklekte og halv voksne individer har tydelig mørke lengdebånd på kappen og kroppssidene. Hodet og tentaklene er mørke. Livssyklusen er ca 12 måneder. Eggene legges om sommeren og utover høsten. Mange av de voksne dør i løpet av høsten og sneglen overvintrer sannsynligvis som unge og av og til mellomstore individer i jordhuler og komposthauger. En snegle kan legge ca 400 egg i løpet av sin levetid. Klekkingen av egg skjer etter 1–2 uker. Utviklingen fra nyutklekket egg til fullvoksen snegle tar ca 4–5 uker.

Post 7 Oreskogen fortsetter

Rød jonsokblom *Silene dioica* 20–60 cm. Flerårig. Langhåret. Nedre blad langstilkete. Rødbrunnt beger. Krone rosa-rød. Blomstrer i juni–august.

Storklokke *Campanula latifolia* 50–120 cm. Flerårig. Stengel buttkantet, nede snau, oppe spredt håret. Grunnblad bredt lansettformete. Blomster i klase, på skaft, blåfiolette eller hvite. Blomstrer juli–august.

Skogsnelle *Equisetum sylvaticum* 15–60 cm. Denne planten har noen "blad-skudd" og noen skudd for å kunne formere seg. "Blad-skuddene" er ru og har forgreinete greiner. Se så grasiøst de bøyer seg!!

Post 8 Osp og oregaller

Kanskje du finner spor etter en sommerfugllarve som heter ospeminer møll. På baksiden av ospebaladene kan du se hvordan larven spiser inne i bladene og lager karkateristiske miner. Av og til er det galler på orebladene. Kanskje du er så heldig at du klarer å finne noen?

Osp *Populus tremula*. Høyt tre med blankt gulgrønn bark. Bladstilk lang og flat. Blad runde med buktende kant. Har du hørt hvordan bladene skjelver i vinden? Veden brukes til å lage fyrstikker.

Her har larver av ospeminer møllen laget ganger i ospebladet.

Foto: Jan Wesenberg

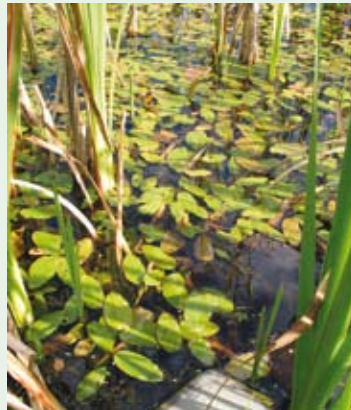
Post 9 Salamanderdammen

I 2001 fjernet Friluftsetaten vegetasjonen og gravde opp masser fra salamanderdammen for å hindre gjengroing. Kanskje du ser ved, stein og jordmasser på land ikke langt fra dammen. Dette er et overvintringsområde for frosker og salamandere som lever her. Er du heldig så får du kanskje se salamanderen snappe etter luft i vannoverflaten, eller se frosken hoppe i gresset. På våren legger froskene og salamandrene egg. Vet du hva som er forskjellen på froske- og salamander egg? Salamanderen legger eggene enkeltvis på vannplanter, mens froskene legger egg i store klaser med 600–400 egg som ofte flyter opp.

Andemat *Lemna minor* 2 - 5 mm. Tenk at det finnes så små planter! Kan du se den på vannet? Vanlig i nitrogenrikt vann. Finnes i sjøer, dammer og pytter. Dekker i blant hele vannflaten. Bladskiven er flat med en rottråd. Vanligvis henger flere skiver sammen.

Tjønnaks *Potamogeton natans* 20–60 cm. Vanlig på gjørmebunn. Få greiner. Flyteblad 5–10 cm lange, langskaftet, elliptiske, brunngønne, tykke, litt hjerteformet nederst. Karakteristisk lyst ledd mellom bladplaten og skaftet. Blomstrer juni–august.

Skogsivaks *Scirpus sylvaticus* 30–100 cm. Blad lange og 8–14 mm. brede. Bladene har rue kanter. Stengel trekantet. Blomstrer i juni–juli.

Bred dunkjevle *Thypha latifolia* 1–1,5 m. Blader 1,5–2 cm brede. Blomsterstanden først grønn, siden brun. Hunn-akset er kjevleformet, 1–2 dm langt og 2–3 cm bredt. Blomstrer i juli. Syns du den ligner på en kjevle?

Liten Salamander *Triturus vulgaris* 7–10 cm lang som voksen. De er brune, olivenbrune, grå eller svarte og har en mørk strek gjennom øyet. Buken er rødorange og har mørke flekker (hannen) eller prikker (hunnen). Den lille salamanderen trenger å ha det fuktig. Derfor lever den i og ved dammer og tjern. Arten er stort sett bare aktiv i mørket. Men som ung, når den lever i vann, kan den sees også om dagen. Dyrene "henger" ofte under vannflata for å sole seg eller jakter i øverste del av vannet. Salamandrene er tause. Egg

Foto av liten salamander Sigve Reiso

legges i mai–juni. Larvene omdannes til salamandere i juli–september.

(Vanlig) frosk *Rana temporaria* vanligvis 7–8 cm (kan bli 10 cm). Fargen er svært variabel, avhengig av oppvekstområde og levested. Vanligvis er den brun eller olivenbrun med mørke mønstre. Om våren får hannene i tillegg et svakt blåskjær. Vanligvis er buken marmorert og snutepartiet nokså butt. Frosken har kraftige bakbein og beveger seg ved lange hopp. Den treffes helst i nærheten av vann eller fuktige grøfter. Den er oftest framme etter mørkets frambrudd eller etter regnvær. Frosken gyter (mange individer sammen) i smådammer, tjern eller i større vatn i april–mai. Sangen kan høres midt på dagen eller fra skumring og utover natta. Den består av et knurrende, snorkende eller rullende «rrruuo» (bass) når flere hanner synger sammen. Lyden kan minne om lyden fra ei motorsag. Selv om lyden er nokså svak, kan den høres på 50 m avstand. Larvene omdannes til frosker i juli–oktober.

Foto av frosker Lutvann skole

Post 10 Hester og beite

Dette området har fått ligge uforstyrret siden jordbrukets opphør. Bråtebrenning med jevne mellomrom har avverget igjenvoksing med kratt og skog i området. Akkurat her beiter hester. Etter noen år med beitende hester vil artsmangfoldet øke. Arter som engnellik og tirilltunge er trolig nye arter som har kommet etter at hestene begynte å beite her. Hesten foretrekker gress fremfor urter. Ku, sau og geit river av gresset, mens hesten biter av gresset. Derfor kan hesten beite tørt og hardt gress som de andre dyrene ikke klarer å rive av. Husker du stormaure fra post 5. Den finner du også her. Finner du noen av artene vi fant i 2007?

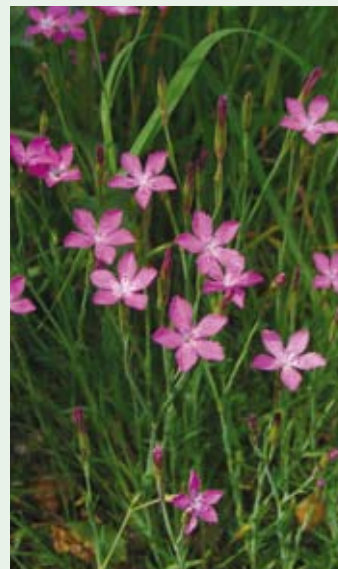
Firkantperikum *Hypericum maculatum* 30–50 cm. Firkantet stengel. Butte begerblad. Kronblad gule med svarte kjertler som prikker eller striper. Klarer seg best når det beites. Blomstrer juli–september.

Marikåpe *Alchemilla* sp. Flerårige urter med forvedet jordstengel. Rosettblad store, runde eller nyreformede, med 5–11 tannede lapper, sjelden delte. Stengelblad små. Blomster i tette eller glisne kvaster. Blomster små, grønne–gulaktige med 4 støvbærere, uten kronblad.

Tiriltunge *Lotus corniculatus* 10–20 cm. Gule til rød-oransje blomster. Vokser ofte på mager jord. Blomstrer i juni–juli.

Engnellik *Dianthus deltoides* 10–30 cm. Grønn eller blågrønn i løse tuer, med korte, liggende, bladskudd. Stengel oppstigende, rund, fint hårete. Få blomster. Krone fiolett, sjelden hvit eller rosa, med hvite prikker og mørkt fiolette bånd nederst. Blomstrer fra juni–august.

Høymol *Rumex longifolius*. 50–150 cm. Blad brett lansettformet til tungeformet med tverr, rund eller noe kileformet grunn litt bølgete kant. Fruktskaft med et ledd nedenfor midten. Fruktdekkblad hjerteformet. Ugress på dyrket mark. Vanlig i hele landet.

Tegnforklaring

Vegetasjonstyper

- E4 Hagemarkskog
- O3g Strand – sump
- I3 Tråkkvegetasjon
- R5 Ugrassamfunn
- E3 Gråor-heggskog
- R4 Rik eng
- HS1 Hagemarkskog
- G12c Mjødflykteng
- E1 Alm-lindskog

- Natursti
- Natursti-poster
- Bebyggelse
- Vann
- Kraftgate
- Jernbane

0 500 m

Oslos bymarker

Post 11 Bjørkehage

Husker du engnellik fra post 10, eller fuglevikke fra post 1 og stormaure fra post 4. De finner du også her.

Bjørk *Betula* sp. Stort tre, 7–20 m. Hvite stammer med svarte felter. Bladstilk halvparten så lang som bladplate. Rakler som sprer pollen før løvsprett. Kan brukes til garnfarging. Garnet får da en klar gul farge.

Timotei *Phleum pratense* ssp. 30–100 cm. Flerårig. Strå med 3–6 leddknuter. Blad 5–10 mm brede, mørkt grågrønne, ru på begge sider. Blomstrer juni–september.

Kratthumbleblom *Geum urbanum* 30–70 cm. Stengel med sprikende greiner og myke, hvite hår. Stengelblad trekoblede med store øreblad. Kronblad gule. Kronen ca. 1 cm bred. Blomstrer juni–september. Deler av rota har blitt brukt som erstatning for krydder nellik.

Brunrot *Scrophularia nodosa* 30–100 cm. Flerårig. Stengelen skarpt kantete, iblant med smale vingekanter. Bladplater avlangt eggforme, tannete, snaue, oppå blanke. Blomsterstand lang, kjertelhårete, kvaster med 5–7 blomster. Blomstrer juni–august.

Engsoleie *Ranunculus acris* 5–75 cm. Fint strihåret med tiltrykt beger. Omskiftelig. Det blir mye mer av denne når en eng slås. Blomstrer i juni–september. Mange kaller denne for smørblomst.

Alsikekløver *Trifolium hybridum* 20–50 cm. Forplante. Vanlig på kulturplante. Stengel oppstigende, få greiner, hul, oppe snau. Småblad butte, lysegrønne uten flekker med ca 20 par nerver. Øreblad delvis grønne. Hodet ca 2,5 cm, rundt. Blomster duftende, først hvite, senere rosa tilslutt brune. Blomstrer i juni–august.

Engreverumpe *Alopecurus pratensis* 50–120 cm. Vanlig på frisk fuktig kulturmark. Løse tuer med korte utløpere. Strå med få leddknuter. Blad 3–8 mm brede, grønne, oppå litt ru. Ytterteragene spisse, med små hårete kjøll og parallelle – innbøyde spisser. Blomstrer mai–juni.

Treslag i området

Alm *Ulmus glabra*. Opp til 35 m. Blad kortstilket, dobbelt sagtannet, bredest overfor midten. Oversiden av blad mørkegrønn og meget ru. Undersiden lysere. Knoppene er spisse og har rustfarget hår. Blomstrer før løvsprett. Vindbestøvet og vindspredd. Blad kan minne om hasselblad!

Bjørk *Betula sp.* Stort tre, 7–20 m. Hvite stammer med svarte felter. Bladstilk halvparten så lang som bladplate. Rakler som sprer pollen før løvsprett. Kan brukes til garnfarging. Garnet får da en klar gul farge.

Gran *Picea abies*. Høyt tre med korte, parvise nåler. Sambu. Kvaer fra gran har blitt brukt som tygggummi. Har du prøvd det?

Gråor *Alnus incana*. Tre eller stor busk med lysegrå bark. Vinterknopper butte, hårete. Unge kvister korthåret matte, sagtannede, spisse eller avrundet. Små frukter som ligner på kongler. Sambu.

Hegg *Prunus padus*. Stor busk eller tre. Mørk, bitter bark. Blad bredt lansettforma eller avlange, fint spisstannede, dunhårete under. Hvite blomster i lang klase. (Foto: Norman Hagen)

Pil, *Salix spp.* Opp til 25 meter. Blad spredtspilte, lansettformede, ofte smale og tilspissede, opp til 25 cm lange, både silkehårete og glatte. Frukten er kapsler med mange små frø, hårede eller glatte. Blomst opprett stilket, inntil 6 cm lang rakle, slank, sylindrisk. Blomstrer omtrent samtidig med lausprett, mars til mai. Særbu.

Morell *Prunus avium*. Blad avlange ovale, spisse, sagtannede, dunhårete under. Store purpurfagete kjertler øverst på bladskafet. Blomstrer etter løvsprett. Blomster hvite. Liker du moreller?

Osp *Populus tremula*. Høyt tre med blank gulgrønn bark. Bladstilk lang og flat. Blad runde med buktende kant. Har du sett hvordan bladene skjelver? Veden brukes til å lage firsikker.

Rogn *Sorbus aucuparia* 3–10 m. Tre eller stor busk. Blad med 6–8 par like store, tannede småblad, uten tydelig spiss. Hvite blomster. Blomstrer i mai–juni. Røde bær som kan brukes til å lage rognebærgele.

Selje *Salix caprea*. Små til store trær, 3–8 m. Blad 5–10 lange, eliptiske til omvendt eggformete. Bladene har tenner eller ujevn kant. Du kan lage seljeflytte av greinene når sevjen stiger opp i treet om våren!

Spisslønn *Acer platanoides* Stort tre, opp til 10–20 m. Blad håndfliket. Frukten er fin å sette på nesel!